

NOSEČNOST IN VODENJE PORODA

Marjan Pajntar, Živa Novak-Antolič in sod.: *Nosečnost in vodenje poroda*. Cankarjeva založba, Ljubljana 1994, 356 strani, 20 × 26,5 cm, kartonirano, bogata slikovna oprema, številni grafi, tabele, slike ter risbe Boruta Pečarja; podrobno vsebinsko in izčrpno stvarno kazalo; literatura je navedena na koncu vsakega (pod)poglavja, na koncu knjige pa je še 18 priporočenih virov, cena okoli 6.000,00 SIT.

Dobrih štirideset let po izidu zadnjih dveh učbenikov porodništva (Vito Lavrič) in porodniških operacij (Pavel Lunaček) smo dobili v roke plod večletnega sodelovanja skupine naših strokovnjakov iz najširšega področja perinatologije. Namenili so ga babicam, študentom medicine, specializantom ter specialistom ginekologije in porodništva – torej več »profilom« hkrati. Morda bo za koga česa premalo, vendar pa nikoli znanja ni preveč!

Glavna, pregledno in vsebinsko zgoščena poglavja so: Varovanje reproduktivnega zdravja, Nosečnost, Porod, Postopki in Operacije. Vsa ta poglavja imajo številna podpoglavja; povsod so navedeni najpomembnejši viri. Pretežni del snovi o varovanju zdravja in nosečnosti je napisala Živa Novak-Antolič, o porodu ter postopkih in operacijah pa Marjan Pajntar. Knjiga je bogata z domačimi podatki ter izkušnjami, ki se lahko merijo po uspešnosti s tistimi v najnaprednejših deželah – zlasti v srednjeevropskem prostoru. Kako da ne – saj imamo več kot dvestoletno slovensko izročilo. Daje torej temeljito znanje, prikazuje stanje in stališča pri nas ter nakazuje bodoče delovanje na tem pomembnem področju našega zdravstva. Posebna odlika je bogata slikovna oprema: številne grafe, preglednice, sheme

in fotografije dopolnjuje Borut Pečar z izvirnimi, nazornimi in duhovitimi shematskimi prikazi posameznih situacij in posegov.

Zanimivo je tudi opozorilo avtorjev, da zaradi vse bolj obsežnega in pretiranega uporabljanja najrazličnejših zdravil ter tehničnih pripomočkov in operacij, ki sicer prinašajo denar (le komu!) ter nekakšno gotovost za vse bolj tehnično izobražene porodničarje, prihaja do nasprotovanja takšnemu ravnanju. Kot protiutež temu razločevanju se vse bolj uveljavljajo nova spoznanja o psihosomatiki v nosečnosti in pri porodu ter želja po vračanju v porodništvo, ki bolj upošteva osebnost in posebnosti vsake nosečnice in porodnice kot enkratnega, neponovljivega človeškega bitja s samo njej lastnimi telesnimi, duševnimi, duhovnimi in socialnimi danostmi.

Zato naj bo ta kratki prikaz najprej skromna zahvala in priznanje piscem tega pomembnega domačega dela. Bo pa naj tudi opomin nam vsem, ki sicer nismo perinatologi, a nam je (oziroma bi nam moralo biti) pri srcu zdravje naših bodočih mamic in otrok. Vrsta tem v knjigi kar kliče, da jih beremo – naj predlagam samo nekaj izrazito socialnomedicinskih tem: vitalna statistika, etika v perinatologiji, prednosečnostno in predporodno zdravstveno varstvo, genetsko svetovanje, duševnost žensk v nosečnosti in med porodom, psihosomatski vidiki nosečnosti in poroda ter še in še. Morda bi pa tudi koga, ki ni porodničar ali perinatolog zanimalo primerjati, kaj še ve o teh temah? Nove preiskave, nove izkušnje so v mnogočem odprle nove možnosti in poglede, razvoj pa itak gre bliskovito naprej in kdor zaostane, je izgubljen, pa še nevaren postaja. Dovolj razlogov, da vzamemo ta novi učbenik v roke!

Prim. mag. Dušan Repovš, dr. med.,
spec. soc. med. in org. zdrav. varstva,
Glinškova pl. 8, 1000 Ljubljana

GINEKOLOGIJA NA SLOVENSKEM OD NASTANKA DO 80. LET 20. STOLETJA

Peter Borisov: *Ginekologija na Slovenskem od nastanka do 80. let 20. stoletja*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti – Razred medicinske vede: Dela / 6. razred: Medicina: 3 – uredila Lidija Andolšek-Jeras, Ljubljana 1995. 426 strani, 24 × 18 cm, vezano v celo platno, cena okoli 5.000,00 SIT. 111 slik s podrobnim seznamom, opis in prevodi izvornih besedil (str. 401–405); 962 opomb in pojasnil k posameznim poglavjem (322–387); pregledna kazala: vsebinsko (9–13), imensko (406–416) in stvarno (417–387); obširen povzetek (Summary) v angleškem jeziku (388–399).

Naš ugledni učitelj zgodovine medicine, plodoviti pisec in hkrati izkušeni ginekolog je v tej knjigi zajel postopno rast ginekologije in porodništva kot stroke in znanosti na celotnem etničnem območju Slovenije od prvih začetkov do leta 1980. Ta mejnik je postavil le zato, da je delo časovno zamejil, čeprav leto samo ni posebno pomembno. Zanj je zbral, obdelal in rešil pred pozabo nešteto podatkov, saj je za nami že dvesto let od začetka pouka babištva ter prvega učbenika v slovenščini. Tako mu je SAZU po dvajsetih letih izdala že drugo – za zgodovino našega zdravstva – pomembno delo. Leta 1977 je namreč izšel njegov obširni pregled (Od ranocelništva do začetkov znanstvene kirurgije na Slovenskem – SAZU Lj., 1977). Takšna dela so pomembna za vse nas, pravi v predstavitvi knjige in avtorja prof. dr. Franc Novak: naša zgodovina nam ne kaže le poti, ampak je lahko tudi naša predstavitev svetu. Preučevanje zgodovine pa nam lahko pomaga k privzgoji osebnih in splošnih vrednot.

Dovolite mi, da na kratko prikažem, kako je pisec pregledno združil vso to bogato snov v sedem poglavij. V prvih štirih prikazuje slovenske šege in navade, izročilo in dejavnost takratnega babištva in porodništva ter začetke slovenskega strokovnega izrazja. Sam razvoj stroke pa je predstavil posebej za čas pred in po Van Swietenovih reformah, ki so prinesle odlično delujočo babiško mrežo. Sledi opis razvoja bolnišničnega ter kliničnega porodništva in ginekologije –

najprej na nekdanjem Kranjskem do druge polovice devetnajstega stoletja, nato pa še razvoj porodne pomoči in šolanje porodniških pomočnic na Kranjskem do začetka dvajsetega stoletja zunaj meja nekdanje Kranjske (Koroška, Prekmurje, Primorska, Štajerska).

V naslednjih treh poglavjih obravnava razvoj stroke in ustreznih ustanov v posameznih središčih Slovenije. Peto poglavje opisuje razvoj od druge polovice devetnajstega stoletja do konca prve svetovne vojne (in zajame Ljubljano, Maribor, Celje, Slovenj Gradec, Trbovlje, Novo mesto, Ptuj).

V šestem poglavju je prikazan razvoj med obema svetovnima vojnama (poleg prej naštetih so opisane tudi Brežice), v zadnjem, sedmem pa sledi pregled razvoja po letu 1945. Tu so poleg že zbranih podrobneje obdelani: Klinika za ginekologijo in porodništvo v Ljubljani; novo nastala središča v Murski Soboti, Kranju, na Jesenicah, v Kopru, Postojni in Novi Gorici (oziroma Šempetru); razvoj ginekoloških disperzerjev, boj proti splavu, skrb za kontracepcijo in uravnavanje rojstev, boj proti raku pri ženskah.

Prve priprave za to knjigo so se začele že leta 1978, po letu 1987 pa so jih še poživili, vendar je zahtevno in dolgotrajno zbiranje podatkov iz najrazličnejših arhivov, pisanih in osebnih (s)poročil ter njihova obdelava zahtevala še veliko truda in časa. Zato si le težko živo predstavljamo potrpežljivo vztrajnost in prizadevnost neumornega raziskovalca, ki nam je s toliko ljubezni in znanja pripravil tako živ prikaz silovitih sprememb in napredka. Vsa čast, zahvala in priznanje! Za vse, ki se kakorkoli srečujemo z organizacijo zdravstva in njegovim bodočim razvojem pa bo tudi dragocena pomoč, saj se je velikokrat treba ozreti nazaj, da jasneje vidimo, kako naprej. To velja še posebej za socialno ginekologijo – to vseobsegajočo skrb za zdravo in bolno ženo ter mater – katere pridobitev čas, ki prihaja, ne bi smel nikakor – zlasti pa ne v imenu »tržnih« zakonitosti – zmanjšati ali celo izničiti. Zato vzemimo prikazano knjigo v roke in dopustimo, da nam pomaga pri našem delu in odločitvah!

Prim. mag. Dušan Repovš, dr. med.,
spec. soc. med. in org. zdrav. varstva,
Glinškova pl. 8, 1000 Ljubljana